

**МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ
УКРАЇНИ**

**ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор з науково-
педагогічної роботи ДЗ «ДЕА»

Г. С. Фінін
« 20 » _____ 2020 р.

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬНИХ ТА ІНШИХ ПРИРОДНИХ
РЕСУРСІВ**

Підготування магістрів
у галузі знань 19 – архітектура і будівництво
спеціальності – 193 – геодезія та землеустрій

Навчальна програма навчальної дисципліни «Оцінка земельних та інших природних ресурсів» для здобувачів вищої освіти на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 193 – геодезія та землеустрій / освітньо-професійною програмою «Землеустрій та адміністрування землекористування».

Розробники: Шевченко Р.Ю., к.г.н., Бутрим О.В., д.е.н., с.н.с.

Програму рекомендовано на засіданні кафедри екологічного моніторингу, геоінформаційних та аерокосмічних технологій

Протокол № 9 від 20.07.2020 р.

В.о. завідувача випускової кафедри _____ Шевченко Р.Ю.

ПОГОДЖЕНО

Директор ННІ екологічної безпеки та управління

«20» 07 2020 р. О.А.Улицький

Програму схвалено на засіданні Вченої ради Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління (Протокол 4-20 від 27.10.2020 р.).

ВСТУП

Програму вивчення навчальної дисципліни «Оцінка земельних та інших природних ресурсів» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 193 – геодезія та землеустрій у галузі знань 19 – архітектура та будівництво.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні основи та методичні підходи до оцінки земельних та інших природних ресурсів.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Теоретичні підходи до формування оцінки земельних та інших природних ресурсів

Змістовий модуль 2. Інституціональне забезпечення раціонального використання земельних та інших природних ресурсів

Змістовий модуль 3. Методичне забезпечення оцінки земельних та інших природних ресурсів

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Оцінка земельних та інших природних ресурсів» є: формування системи знань і вмінь з аналізу та вивчення стану інституціонального забезпечення раціонального природокористування та організаційно-правових і методичних аспектів оцінки земельних та інших природних ресурсів.

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни «Оцінка земельних та інших природних ресурсів» є навчити майбутніх фахівців застосовувати набуті загальнотеоретичні знання при формуванні інформаційної бази кадастрів земельних та інших природних ресурсів, організації та методики оцінки земельних та інших природних ресурсів на практиці у своїй подальшій землевпорядній діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- теоретичні підходи до формування оцінки земельних та інших природних ресурсів, принципи та проблеми формування сучасної оцінки природних ресурсів;

- поняття «оцінка» в аспекті її застосування в землегосподарській діяльності;

- класифікації земельних та інших природних ресурсів (здійснюючи розподіл земель за категоріями, держава здійснює вплив на земельні відносини управляючи використанням та охороною земель), які лежать в основі концепцій оцінок природних ресурсів;

- чинне законодавство та нормативно-правову базу щодо нормативної грошової оцінки земельних ресурсів, економічної, рентної та комплексної оцінки земельних та інших природних ресурсів;

- базові принципи формування інформаційної бази кадастрів земельних, водних, лісових, мінерально-сировинних ресурсів та кадастру ресурсів природно-заповідного фонду;

- основні концепції оцінки природних ресурсів: витратну, результативну, рентну і концепцію безкоштовності, а також абсолютну та порівняльну економічні оцінки надр, водних, земельних та лісових ресурсів.

вміти:

- аналізувати вихідні дані інформаційної бази кадастрів земельних та інших природних ресурсів щодо оцінки вичерпності ресурсів з подальшим ефективним їх використанням та вартості об'єкта оцінки, так як в умовах ринкової економіки ресурси набувають статусу товару.

- застосовувати методи щодо оцінки земельних та інших природних ресурсів і за відповідними методиками проводити оцінку земельних, лісових, водних тощо ресурсів та визначати тенденції їх змін.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 120 год. – 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни **Модуль I**

Змістовий модуль 1.

Теоретичні підходи до формування оцінки земельних та інших природних ресурсів

Тема 1. Поняття оцінки земельних та інших природних ресурсів, базові положення

Мета та основні завдання дисципліни. Поняття «оцінка». Принципи оцінки земельних та інших природних ресурсів. Загальна характеристика земельних, водних, лісових та інших природних ресурсів в Україні. Класифікація земельних, водних, лісових та інших природних ресурсів. Основні концепції оцінки земельних, водних, лісових та інших природних ресурсів. Проблеми сучасної оцінки земельних та інших природних ресурсів.

Тема 2. Основні засади оцінки земельно-ресурсного потенціалу країни

Поняття, сутність економічної оцінки природних ресурсів. Функції та види економічної оцінки природних ресурсів. Критерії економічної оцінки природних ресурсів. Економічна оцінка надр. Економічна оцінка водних ресурсів. Економічна оцінка лісових ресурсів. Економічна оцінка земельних ресурсів.

Змістовий модуль 2.

Інституціональне забезпечення раціонального використання земельних та інших природних ресурсів

Тема 3. Основи інституціонального забезпечення раціонального використання земельних та інших природних ресурсів

Нормативно-правові акти щодо раціонального використання земельних та інших природних ресурсів. Законодавче забезпечення нормативної грошової оцінки земельних ресурсів, економічної оцінки земельних та інших природних

ресурсів, рентної оцінки земельних та інших природних ресурсів та комплексної оцінки земельних та інших природних ресурсів. Реалізація державної політики у галузі регулювання раціонального використання земельних та інших природних ресурсів.

Тема 4. Формування засад інституціонального забезпечення раціонального використання земельних та інших природних ресурсів в ринкових умовах

Реформування відносин власності на землю та інші природні ресурси, як основа формування інституціоналізації в природокористуванні. Основні інституції та інститути у сфері природокористування. Інституції та інститути у сфері природокористування їх функції та завдання в ринкових умовах.

Формування інформаційної бази кадастрів земельних та інших природних ресурсів. Кадастр земельних ресурсів. Внесення даних з оцінки земель до державного земельного кадастру. Державна експертиза технічної документації з оцінки земель. Затвердження технічної документації з оцінки земель. Надання консалтингових послуг з оцінки земель.

Кадастр водних, лісових та інших природних ресурсів. Кадастр ресурсів природно-заповідного фонду. Кадастр мінерально-сировинних ресурсів.

Модуль II

Змістовий модуль 3.

Методичне забезпечення оцінки земельних та інших природних ресурсів

Тема 5. Економічна оцінка земельних та інших природних ресурсів

Поняття «оцінки» земель та інших природних ресурсів. Бонітетна оцінка ґрунтів. Поняття економічної оцінки. Основні концепції оцінки природних ресурсів: витратна, результативна, рентна і концепція безкоштовності. Абсолютна та порівняльна економічні оцінки природних ресурсів. Економічна оцінка земельних ресурсів. Економічна оцінка водних ресурсів. Економічна оцінка лісових ресурсів. Економічна оцінка надр.

Поняття вартості земельної ділянки. Принцип дисконтування в грошовій оцінці земель. Земельна рента та її різновиди. Рентна оцінка земельних та інших природних ресурсів. Експертна грошова оцінка земель. Комплексна оцінка земельних та інших природних ресурсів.

Тема 6. Нормативна грошова оцінка земельних ресурсів

Методика нормативної грошової оцінки земель за їх категоріями. Нормативно-грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення. Нормативно-грошова оцінка земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів). Грошова оцінка земель населених пунктів.

3. Рекомендована література:

Основна:

1. Економіка природокористування: підручник / Б.М. Данилишин, М.А. Хвесик, В.А. Голян. - К.: Кондор, 2010. – 465 с.

2. Будзяк В.М. Сільськогосподарське землекористування : проблеми та шляхи їх вирішення : монографія / В.М. Будзяк. – К. : Аграр Медіа Груп, 2011. – 299 с.

3. Будзяк В.М. Несільськогосподарське землекористування :

проблеми та пріоритети : монографія / В.М. Будзяк. – К. : Аграр Медіа Груп, 2013. – 396 с.

4. Земельний капітал: теоретико-методологічні основи формування та функціонування: монографія / Третяк А.М. – Львів: Сполом, 2011. 520с.

5. Будзяк В.М., Будзяк О.С. Стратегія раціонального використання земельно-ресурсного потенціалу / Будзяк В.М., Будзяк О.С. // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2012. – № 1–2. – С. 47–53

6. Третяк А.М. Економіка землекористування та землевпорядкування: навч. посібник - К.:ТОВ ЦЗРУ, 2004. - 542с.

7. Будзяк В.М. Сільськогосподарське землекористування : (економіко-екологічні та управлінські аспекти) : монографія / В.М. Будзяк. – К.: Оріяни, 2006. – 385 с.

8. Борейко В.І. Економіка довкілля та природокористування: навч. посібник // В.І. Борейко. – Рівне: НУВГП, 2011. – 255 с.

9. Макарова Н.С. Економіка природокористування: навч. посібник // Н.С. Макарова, Л.Д. Гармідер, Л.В. Михальчук. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 322 с.

10. Паламарчук М.М., Коренюк П.І. Економіка природокористування: Навч. посіб. – Запоріжжя: Дике поле, 2003. – 408с.

11. Синякевич І.М. Економіка лісокористування: Навчальний підручник. – Львів: ІЗМН, 2010. - 402 с.

12. Царенко О.М., Несветов О.О., Кадацький М.О. Основи екології та економіка природокористування: навч. посібник. – 3-є вид, перероб. і доп. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 592 с.

Додаткова

1. Третяк А. М. Зміна пріоритетів земельної реформи у зв'язку з удосконаленням економічних відносин власності на землю / А. М. Третяк // Вісник аграрної науки. - 2008. - № 2. - С. 5-10.

2. Земельний Кодекс України від 25.10. 2001 р., № 2768-III (зі змінами). – К.: ВВР, 2002, № 3-4. – С. 27.

3. Закон України «Про оцінку земель» від 28.06.15 р., № 1378-15.

4. Закон України «Про землеустрій» в редакції від 10.06.2017 р., № 858-15.

5. Закон України «Про охорону земель» від 19.06. 2003 р., № 962- IV (зі змінами). – К. : ВВР, 2003, № 39. – С. 349.

6. Закон України «Про державний земельний кадастр» від 07.07. 2011 р., № 3613- IV (зі змінами). – К. : ВВР, 2012, № 8. – С.61.

7. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища України» від 25. 06. 1991 № 1264-XII (зі змінами). – К. : ВВР, 1991 р., № 41. – С. 546.

8. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06. 1992 р., № 2457- XII (зі змінами). – К. : ВВР, 1992, № 34. – С. 503.

9. Земельні відносини в Україні : законодавчі акти і нормативні документи / Держкомзем України. – К. : Урожай, 1998. – 816 с.

10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення» від 16.11.2016 р., № 831. Зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 637 від 23.08.2017 р.

11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів)» від 23.11.2011 р., № 1278. (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ від 23.05.2012 р., № 492 та від 25.03.2015 р., № 268).

12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Методику нормативної грошової оцінки земель населених пунктів» від 23.03.1995 р., № 213 (в редакції від 31.08.2017 р.).

13. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок складення та затвердження індексних кадастрових карт (планів) і кадастрових планів земельних ділянок» від 8.12.2010 р., № 1117 (Офіційний вісник України, 2010 р., № 94, ст. 3347).

14. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Порядок нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів)» від 22.08. 2013 р., № 508, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 12.09.2013 р., № 1573/24105.

15. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Порядку нормативної грошової оцінки земель населених пунктів» від 25.11.2016 р., № 489.

16. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Порядку нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення» від 23.05.2017 р., № 262

17. Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах «Класифікації видів цільового призначення земель» від 23.07.2010 р., № 548, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 1.11.2010 р., № 1011/18306.

Інформаційні ресурси

1. <https://land.gov.ua/> (Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру)

2. <https://agro.me.gov.ua/ua> (Міністерство аграрної політики та продовольства України)

3. <https://menr.gov.ua/> (Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів)

4. Ecoportal.univ.kiev.ua (на сайті представлені матеріали екологічних конференцій, нарад, публікації, результати досліджень, освіта)

5. www.alter-eco.org.ua (коаліція українських неурядових організацій “Альтер-Еко”)

6. www.ecoleague.net (офіційний сайт Всеукраїнської екологічної Ліги)

7. www.unep.ch/ (Програма ООН з питань захисту довкілля – UnitedNationsEnvironmentProgram)

8. www.rada.kiev.ua (сайт Верховної Ради України)

9. www.dovkilia.kiev.ua (сайт екологічного проекту)

10. Ecoproduct.org.ua (сайт загальнонаціонального проекту “Екологічно чистий продукт”)

11. www.erring.ukrtel.net (сайт Інституту досліджень навколишнього середовища та ресурсів)

12. www.ecology.org.ua (сайт Комітету ВР України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи)

13. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (законодавство України)

14. <http://www.eea.europa.eu/> (EEA – European Environment Agency)

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Бально-рейтингова система оцінювання якості навчально-пізнавальної діяльності студентів розроблена у відповідності із загально методичними рекомендаціями щодо розробки та застосування рейтингових систем оцінювання успішності студентів з навчальних дисциплін «Положення про рейтингову систему оцінювання успішності студентів». Сутність РСО з дисципліни, права та обов'язки студентів, тобто всі правила застосування РСО, доводять до студентів на першому занятті з дисципліни.

Рейтинг студента складається з балів, що отримані за відповіді на практичних заняттях, експрес-контролі на практичних заняттях, балів по МКР та реферату.

Розрахунок шкали R рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$R_c = 100 \text{ балів}$$

Студенти, які набрали протягом семестру рейтинг з кредитного модулю менше 60 балів, зобов'язані виконувати залікову контрольну роботу.

Студенти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів ($RD \geq 60$), мають можливість:

- отримати залікову оцінку (залік) так званим «автоматом» відповідно до набраного рейтингу;
- виконувати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки;
- у разі отримання оцінки, більшої ніж «автоматом» з рейтингу, студент отримує оцінку за результатами залікової контрольної роботи.

Для отримання студентом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінку переводять згідно із таблицею:

RD	Оцінка ECTS та визначення	Оцінка традиційна
90...100	A	Відмінно
85...89	B	Добре
75...84	C	
70...74	D	Задовільно
60...69	E	
RD < 60	FX	Незадовільно
RD < 40	F	не допущений

5. Засоби діагностики успішності навчання

Діагностика та оцінювання оволодіння студентами тем навчальної дисципліни відбувається під час аудиторних занять, індивідуальної та самостійної роботи згідно з навчальним планом.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочою навчальною програмою для засвоєння студентами під час самостійної роботи, виносять на поточний та підсумковий контроль поряд із навчальним матеріалом, який опрацьовують під час аудиторних навчальних занять.

Викладач призначає щотижневі індивідуальні консультації для того, щоб студенти могли з'ясувати свої питання стосовно даної дисципліни. Лектор також здійснює консультації через мережу Інтернет. Студенти мають електронну адресу лектора і можуть таким чином отримати консультацію.